

**STRATEGIJA ZA POMOĆ ŽRTVAMA MINA
U BOSNI I HERCEGOVINI**

SADRŽAJ

PREDGOVOR.....	3
1. UVOD.....	4
1.1. Veličina problema	4
2. OSNOVNI PRINCIPI	6
2.1. Partnerstvo i koordinacija	6
2.2. Reforme socijalnog i zdravstvenog sektora	6
2.3. Informiranost i baza podataka.....	7
3. VIZIJA	7
4. MISIJA	7
5. STRATEŠKI I OPERATIVNI CILJEVI.....	8
6. STRATEŠKI PLAN ZA POMOĆ ŽRTVAMA MINA.....	8
6.1. Koncet pomoći žrtvama mina.....	8
6.2. Plan aktivnosti za pomoć žrtvama mina	9
6.3. Raspoloživi i potrebni kapaciteti za pomoć žrtvama mina.....	11
7. OČEKIVANI REZULTATI	12

PREDGOVOR

Pomoć žrtvama mina je komponenta protuminskih akcija za koju je bilo potrebno razviti posebnu strategiju, zbog značaja koji ima rehabilitacija žrtava i njihova reintegracija u bosansko-hercegovačko društvo. Zbog toga je razvoj posebne strategije za pomoć žrtvama mina pratio proces revizije strategije protuminskih akcija.

U ožujku 2004. godine Radna grupa za strateško planiranje je imenovala podgrupu za razvoj strategije za pomoć žrtvama mina. Članovi ove podgrupe su nevladine organizacije Stop Mines i Landmine Survivors Network (LSN), nadležna entitetska Ministarstva za socijalnu politiku i boračko-invalidsku zaštitu, Unija civilnih žrtava rata, Centar za uklanjanje mina u BiH i Unicef koji podržava razvoj ove posebne strategije. Grupa je u svom radu za definiranje strateških ciljeva, strateškoj analizi i definiranju strateških opcija slijedila Cranfield Mine Action Strategic Planning¹. Ova grupa je uradila stratešku analizu radi identificiranja ključnih faktora i područja koja mogu uticati na ostvarivanje strateškog cilja za pomoć žrtvama mina. Strateška analiza je obuhvatala: analizu partnera, analizu unutrašnje sredine i analizu vanjske sredine.

Kao dio sveobuhvatnih priprema za reviziju strategije protuminskih akcija, Centar za uklanjanje mina u BiH je zamolio UNICEF da pruži pomoć u ustanovljavanju trenutne situacije po pitanju pružanja pomoći žrtvama mina u BiH. Ovaj zadatak obavio je Handicap International². U okviru toga Handicap International je imao obavezu da u toku procesa strateškog planiranja osigura stručnu, tehničku i metodološku podršku.

Ova Strategija za pomoć žrtvama mina u Bosni i Hercegovini je djelo timskog rada organizacija i pojedinaca koji se bave žrtvama mina. Ona je usaglašena i ujedno je posebna strategija u odnosu na Strategiju protuminskih akcija u Bosni i Hercegovini.

---

¹ Cranfield Mine Action and Disaster Management Centre, UK

² U prosincu 2003. godine Handicap International je završio istraživanje vezano za pomoć žrtvama mina u BiH. Dokument je objavljen pod nazivom: »Pomoć žrtvama mina u BiH, Radni dokument za podršku izradi elaborata dugoročne strategije za pomoć žrtvama mina«. Kroz ovo istraživanje izvršena je analiza postojeće legislative, sistema rehabilitacione zaštite, programa za pomoć žrtvama mina i informacionog sistema.

1. UVOD

Pomoć žrtvama mina je sveobuhvatan proces koji uključuje medicinsku, psihološku, društvenu i ekonomsku komponentu. Njegov cilj je potpuna socio-ekonomska reintegracija žrtava mina u društvu.

Ključne pretpostavke za strateško planiranje vezano za pomoć žrtvama mina u Bosni i Hercegovini su sljedeće:

1. Analiza žrtava mina ne daje dovoljno elemenata za procjenu ugroženih grupa i buduća stradavanja. Zbog toga procjenjivanje ugroženih grupa treba tretirati kao stalan zadatak i jedan od operativnih ciljeva.
2. Izražene i relativno pravilne sezonske varijacije upućuje na najrizičnije periode u godini, a to su početak proljetnih i jesenjih poljoprivrednih radova. Ovaj element treba imati u vidu kod planiranja i poduzimanja preventivnih mjera za redukciju rizika.
3. Planiranje i provođenje raznolikih, međusobno povezanih mjera za redukciju rizika od mina ključno je za daljnje smanjenje broja žrtava.
4. Sadašnji podaci o žrtvama mina se nalaze u različitim bazama, nekompatibilni su i nedovoljno upotrebljivi. Za djelotvornije planiranje neophodno je izvršiti objedinjavanje svih baza podataka o minskim nesrećama i žrtvama.

1.1. Veličina problema

Iako se kroz dosadašnje čišćenje mina, izviđanje, opće procjenjivanje minske situacije i druge protuminske aktivnosti problem mina umanjio, Bosna i Hercegovina je i dalje zemlja sa najvećim minskim problemom u regionu. Veličina sumnjive površine, raspoređenost na teritoriji i karakter minskih polja³ su takvi da će biti dugogodišnji problem za zemlju i njezino stanovništvo i jedan od strateških problema za državne organe.

Istraživanje utjecaja mina, provedeno u Bosni i Hercegovini⁴ identificiralo je 1.366 minama zagađene zajednice, što direktno utiče na sigurnost i život 1,3 miliona ljudi i dovelo je do smrti ili ranjavanja više od 130 ljudi u zadnje dvije godine. Prema bazi podataka MKCK, od

---

³ Karakter minskih polja u Bosni i Hercegovini otežava operacije humanitarnog deminiranja zato što se radi o pojedinačnim minama ili grupama mina, obično se radi o minskim poljima nepoznatog rasporeda i sa nepreciznim zapisnicima o miniranju.

⁴ Studija je pokrila preko 92% zajednica u Bosni i Hercegovini koje su pod sumnjom da su zagađene. Od 1.366 zagađenih zajednica, 11% je bilo kategorizirano kao visoka zagađenost, sa drugih 51% kao srednja zagađenost. Globalni prosjek u svijetu za visoku zagađenost je 10%, odnosno 30% za srednju zagađenost. Prema tome Bosna i Hercegovina ima veoma veliku proporciju zajednica srednje zagađenosti i ovo pridonosi uticaju na izbjeglice i povratnike.

⁵ Strateška analiza protuminskih akcija, Grafikon br.1: Žrtve mina – mjesečni prosjek po godinama, str. 14.

početka rata 1992. godine do septembra 2004. godine u Bosni i Hercegovini od mina je stradalo 4.853 osoba. Nakon završetka rata do septembra 2004. godine od mina je stradalo 1.507 osoba, od toga broja 422 smrtno⁵.

Mjesečni prosjek broja žrtava od mina je u neprekidnom opadanju i u 2003. godini iznosio je 4,5 žrtava mina mjesečno.⁶ Analizom broja žrtava mina uočeno je da je najveći broj stradavanja u mjesecu martu. Pored toga prisutna je tendencija rasta broja žrtava u julu i oktobru.

U strukturi žrtava po kategorijama stanovništva 70% žrtava su mještani koji nisu napuštali mjesto boravka i oni su do sada bili najugroženija kategorija. Na drugom mjestu po stradavanju su interno raseljene osobe sa 16%, dok su na trećem mjestu povratnici sa učešćem od 13%. U 2003. godini naglo je porastao broj žrtava među povratnicima, što se moglo očekivati obzirom da je u 2003. godini došlo do intenzivnijeg povratka stanovništva u Bosnu i Hercegovinu, a koje nije dovoljno informirano o minskoj opasnosti.

Prema rezultatima istraživanja MKCK koje je provedeno u 2003. godini, muškarci u dobi od 19-39 godina koji svjesno ulaze u minirana područja čine 40% svih žrtava i najugroženija su grupa. Djeca mlađa od osamanest godina čine 20% žrtava⁷. Jedan od zaključaka ovoga istraživanja je da, općenito uzevši, odrasle osobe bivaju povrijeđene ili smrtno stradavaju u nesrećama u kojima strada jedna osoba, dok djeca obično smrtno stradaju ili bivaju povrijeđena u nesrećama sa većim brojem žrtava⁸.

Odnos broja povrijeđenih i smrtno stradalih⁹ je u 1996. godini bio 5:1, da bi se u narednim godinama postepeno izjednačavao. Razlog za relativno povećanje smrtnosti su višestruki. Uzrok najvećeg broja smrtnih slučajeva u posljednje tri godine je mina PROM-1.

Problemi vezani za pomoć žrtvama mina koji su identificirani unutar službi za pomoć žrtvama mina su sljedeći:

1. I dalje postoje programi koji djelomično dupliciraju usluge koje već postoje u Bosni i Hercegovini. Nema više potrebe upućivati osobe sa amputacijom u inostranstvo na protetisanje, jer ta mogućnost postoji lokalno. Svakako da protetisanje u inostranstvu nije finansijski opravdano, da onemogućuje adekvatno praćenje te da usmjeravanje sredstava izvan BiH ugrožava napore da se ojačaju lokalni resursi i mogućnosti.
2. postoji potreba za poboljšanjem koordinacije i upućivanja između postojećih službi, te da se razvija saradnja između domaćih stručnjaka, domaćih vlada i međunarodnih organizacija
3. Socio-ekonomska reintegracija žrtava mina je i dalje jako teška u postojećoj ekonomskoj situaciji u BiH. U tom kontekstu teoretski prioritet pri zapošljavanju koji je naveden u zakonima o zaštiti ratnih vojnih invalida i civilnih žrtava rata je daleko od ostvarivog cilja. Prema istraživanju koje je proveo LSN tokom 2002. godine, 30% intervjuiranih žrtava mina smatraju ekonomsku nezavisnost svojom prioritetnom potrebom, i to i jeste prioritet. Potreba za zdravstvenom zaštitom je na trećem mjestu sa 17%.

---

⁶ Statistika o nastradalim od mina i NUS-a , izvještaj MKCK.

⁷ Strateška analiza PMA, Grafikon br. 3: Broj žrtava od mina prema godištu

⁸ KAP Survey, International Committee of Red Cross, June 2003, strana 1.

⁹ Strateška analiza PMA, Grafikon br. 4: Žrtve mina - odnos ranjenih i smrtno stradalih

Problem je što broj osoba sa onesposobljenjem nigdje nije registrovan. Postojeće informacije su parcijalne i ne pružaju potpunu sliku o potrebama osoba sa onesposobljenjem i uslovima u kojima žive. Također ne postoji sredstvo kojim se može mjeriti uticaj socijalne pomoći.

Glavne slabosti unutar sistema za pomoć žrtvama mina su:

- Koordinacija među partnerima između NVO i lokalnih institucija je još uvijek nedovoljna.
- Stroga hijerarhija, iscjepkanost političkih institucija i nedostatak međusektorske saradnje između političkih, socijalnih i medicinskih institucija također sprečavaju pružanje efikasne, iscrpne i koordinirane pomoći žrtvama mina.
- Informacije dostupne žrtvama mina su djelomične i teško dostupne. Pored toga žrtve mina teško dobivaju informacije o njihovim pravima i ovlaštenjima.
- Nedostatak finansijskih izvora za zdravstveni i socijalni sektor.
- Slab kapacitet među državnim partnerima da komuniciraju sa međunarodnom zajednicom o potrebama i sredstvima programa pomoći žrtvama mina.
- Odsutnost kvalitetnih standarda za rehabilitacijske usluge i profesionalne standarde za orto-protetiku u BiH.
- Odsutnost motivacije da se osnaže teorijski prioriteti pri zapošljavanju žrtava rata.

2. OSNOVNI PRINCIPI

2.1.Partnerstvo i koordinacija

Međusobna saradnja svih učesnika koji se bave pomoći žrtvama mina u Bosni i Hercegovini zahtijeva postojanje visokog stupnja odgovornosti za preuzete obaveze. Koordinacija aktivnosti svih subjekata mora voditi efikasnom i uspješnom ispunjavanju postavljenih ciljeva. Poboljšanje saradnje i koordinacije između lokalnih i međunarodnih organizacija koje se bave ovom problematikom neophodno je kako bi se izgradili i ojačali lokalni kapaciteti.

Inicijativa BHMACH-a iz septembra 2003. godine kojom se uspostavljaju redovni koordinacioni sastanci partnera koji pomažu žrtve mina sigurno je ohrabrujući korak u tom pravcu.

2.2.Reforme socijalnog i zdravstvenog sektora

Reforme u ovom sektoru trebaju donijeti pozitivne promjene u smislu lakše socijalno-ekonomske reintegracije žrtava mina s ciljem jačanja kapaciteta, unaprijeđenja metoda i boljih pristupa osobama sa invaliditetom. Reforme trebaju uspostaviti stvarnu pokretljivost zdravstvenog osiguranja, smanjenju entitetskih i regionalnih neslaganja u finansiranju, pristupu i obezbijeđenju i kvaliteti usluga. Strategija za smanjenje siromaštva (PRSP)

predstavlja dobru priliku za poboljšanje saradnje sa političkim institucijama i nevladinim sektorom u cilju mobilizacije snaga protiv siromaštva i pokretanje reformi kojima će se unaprijediti efektivnosti socijalnih usluga i zdravstvene zaštite.

2.3. Informiranost i baza podataka

Informacije o pravima i ovlaštenjima žrtava mina trebaju biti potpune i lako dostupne. Uspostavljanjem mehanizma koordinacije između baza podataka o žrtvama mina i uspostavljanjem standardiziranog informacionog sistema za pomoć žrtvama mina, upotpunit će se postojeće djelomične informacije i dobit će se kompletna slika situacije o žrtvama mina u BiH i uticaja programa za pomoć žrtvama.

3. VIZIJA

« Mi predviđamo zemlju koja nije ugrožena minama i NUS-om, u kojoj će pojedinci i zajednice živjeti sigurno, i koja vodi razvoju, mirnom i normalnom životu, i u kojoj će se preživjeli od mina potpuno integrirati u društvo. »¹⁰

Omogućiti da žrtve mina budu korisni članovi svoje zajednice, potpuno integrirane u bosansko-hercegovačko društvo.

4. MISIJA

« U periodu od 2005. do 2009. godine, vlasti Bosne i Hercegovine će raditi, u suradnji sa državnim i međunarodnim subjektima, na sprovođenju neophodnih protuminskih akcija (operacije humanitarnog deminiranja, upozoravanje na mine i pomoć žrtvama mina) sa ciljem da se osigura ponovno uspostavljanje sigurnog okruženja za građane Bosne i Hercegovine, koje dozvoljava siguran povratak u uvjetima normalnog života i razvoja. »¹¹

Vlasti Bosne i Hercegovine će u suradnji sa državnim i međunarodnim subjektima raditi na obezbjeđenju integriranih medicinskih, psiholoških, socijalnih i ekonomskih komponenti u okviru sveobuhvatnog procesa pomoći žrtvama mina. Tim putem žrtve mina će se potpuno integrirati u društvo.

¹⁰ Strategija protuminskih akcija u Bosni i Hercegovini, strana 7

¹¹ Strategija protuminskih akcija u Bosni i Hercegovini, strana 7

5. STRATEŠKI I OPERATIVNI CILJEVI

Strategijom protuminskih akcija definirano je 8 strateških ciljeva za postizanje vizije. Jedan od ovih ciljeva tj. strateški cilj 5 sa svojih 7 operativnih ciljeva bavi se pitanjem pomoći žrtvama mina.

Strateški cilj 5. Omogućiti potpuno uključivanje stradalih od mina u društvo kroz razvoj sveobuhvatnog programa pomoći, koji podrazumjeva pružanje integriranih socijalnih, medicinskih i ostalih stručnih usluga.

Operativni cilj 5.1. Do kraja 2008. godine raditi na izmjenama i dopunama postojećih zakonskih regulativa i analizirati rezultate koji se odnose na prava i benificije nastradalih od mina u okviru cjelokupne populacije osoba sa invaliditetom, na državnom i entitetskom nivou.

Operativni cilj 5.2. Efikasnije koordinirati aktivnosti svih organizacija uključenih u sistem za pomoć žrtvama mina, kroz formiranje radnih tijela. Uspostaviti sistem koordinacije do početka 2005. godine.

Operativni cilj 5.3. Do sredine 2005. godine uspostaviti standardizirani informacijski sistem za osobe nastradale od mina koji bi bio dostupan svim partnerima koji djeluju na polju pomoći stradalima od mina.

Operativni cilj 5.4. Jačati sistem rehabilitacije u Bosni i Hercegovini, posebno putem promocije interdisciplinarnog i pacijentu okrenutog pristupa.

Operativni cilj 5.5. Do kraja 2006. godine razviti standarde kvaliteta za ortopedičku i medicinsku rehabilitaciju.

Operativni cilj 5.6. Podići svijesti o potrebama stradalih od mina, kao dijela ukupne populacije onesposobljenih osoba, koje bi dovele do promjene odnosa društvene zajednice naspram problema onesposobljenja.

Operativni cilj 5.7. Stalno raditi na profesionalnom osposobljavanju, prekvalifikaciji i stručnim treninzima za osobe nastradale od mina i na promociji otvaranja novih radnih mjesta, pogotovo malih poduzeća i samozapošljavanja. Do kraja 2005. godine napraviti plan promocije poduzeća koja upošljavaju žrtve rata.

6. STRATEŠKI PLAN ZA POMOĆ ŽRTVAMA MINA

6.1. Koncept pomoći žrtvama mina

Ovaj koncept usmjerava pomoć žrtvama mina u okviru općeg sistema socijalne i zdravstvene zaštite za osobe sa nedostacima. Implementacija pomoći žrtvama mina ovisi o napretku tekućih reformi u polju socijalne zaštite, zapošljavanja i sistema zdravstvene zaštite.

Osnovni preduvjeti za realizaciju postavljenih prioriteta su: razvoj sistema koordinacije, razvoj sistema osiguranja kvaliteta, razvoj informacionog sistema, unaprijeđenje planiranja i izvještavanja i oslonac na domaće kapacitete za pomoć žrtvama mina.

Nosilac koordinacije pomoći žrtvama od mina je Centar za uklanjanje mina u Bosni i Hercegovini. Koordinacija sa svim organizacijama i institucijama uključenim u pomoć žrtvama mina se ostvaruje kroz koordinacijsku grupu koja okuplja sve koji su aktivni na polju koje obuhvata pomoć žrtvama mina, te kroz Odbor za pomoć žrtvama mina kao operativno tijelo koordinacijske grupe, koji će biti uspostavljen do početka 2005. godine.

Razvoj sistema osiguranja kvaliteta će se fokusirati na uspostavljanju standarda medicinske rehabilitacije, orto-protetičkih usluga, obuke osoblja za osiguranje kvaliteta, standardnih operativnih procedura za izvođenje različitih projekata za pomoć žrtvama mina, akreditiranje za rad u Bosni i Hercegovini, te organizacija kontrole i ocjene projekata. Sistem osiguranja kvaliteta treba uspostaviti do kraja 2006. godine.

Informacioni sistem će biti razvijen kroz web prezentaciju i bazu podataka. Baza podataka će biti tako koncipirana da pruža informacije na 3 nivoa: svim zainteresiranima, uključenim u programe za pomoć žrtvama mina i operativne podatke Centru za uklanjanje mina. Prvi zadatak Odbora za pomoć žrtvama mina će biti pokretanje aktivnosti za formiranje baze podataka, koristeći podatke i iskustva postojećih informacionih sistema. Uspostavljanje novog informacionog sistema treba završiti do kraja 2005. godine.

Gdje god je to moguće, aktivnosti vezane za pomoć žrtvama mina će se usmjeriti na korištenje domaćih kapaciteta.

6.2. Plan aktivnosti za pomoć žrtvama mina u periodu od 2005. do 2008. godine

Aktivnosti	2005				2006				2007				2008			
	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III	IV
Informacioni Sistem																
Kreirati i uspostaviti standardizirani informacioni sistem za pomoć žrtvama mina na nivou BiH, koji bi bio dostupan svim partnerima koji djeluju na polju pomoći žrtvama mina.																
Izrada unificiranih upitnika za žrtve mina																
Uspostaviti sistem za prikupljanje podataka, popunjavati bazu podataka, razviti sistem izvještavanja i analizu postignutih rezultata.																
Analiza sadašnjeg soc., psih., zdravstvenog i ekonomskog statusa žrtava mina po kategorijama																
Dizajnirati i objaviti web stranicu za pomoć žrtvama mina																
Izvršiti objedinjavanje baza podataka o žrtvama mina u BiH i standardizirati način prikupljanja i razmjene podataka																
Početak prikupljanja podataka sa terena i priprema unosa u bazu podataka																

Koordinacija aktivnosti	
Oformiti Odbor za pomoć žrtvama mina koji će osigurati prepoznavanje potreba žrtava mina i koordinirati aktivnosti organizacija koje rade u tom polju.	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
Organizirati sastanke Odbora za pomoć žrtava mina	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
Analizirati godišnje troškove za održavanje koordinacijskih aktivnosti, informacionog sistema i monitoringa rada Odbora za pomoć žrtava mina i objaviti rezultate analize	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
Poticati donatorsku zajednicu za pružanje podrške organizacijama koje pomažu žrtve mina	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
Uspostaviti mehanizme za koordinaciju aktivnosti svih organizacija, ustanova i institucija koje pomažu žrtve mina	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
Uraditi plan promocije poduzeća koja zapošljavaju žrtve mina	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
Rehabilitacija	
Definirati osnovne pravce razvoja sistema rehabilitacije	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
Analizirati potrebe ciljanih grupa	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
Unos podataka u bazu prelomljenih po ciljanim grupama i potrebama	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
Stalno raditi na profesionalnom osposobljavanju, prekvalifikaciji i stručnim treninzima za osobe nastradale od mina	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
Napraviti procjenu mogućnosti otvaranja novih radnih mjesta	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
Napraviti analizu potencijalnih radnih mjesta za žrtve mina	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
Sačiniti plan podrške organizacija i subjekata koji zapošljavaju žrtve mina	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
Podrška i promocija projekata rehabilitacije žrtava mina	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
Kontinuiran rad na promjeni stava o potrebama žrtava mina kod svih subjekata koji mogu participirati u pružanju pomoći žrtvama mina	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
Osiguranje kvaliteta i zakonska regulativa	
Organizirati okrugli stol sa Ministarstvom zdravlja, Ministarstvom za ljudska prava i izbjeglice, BHMIC, na temu standardi kvaliteta za orto-protetičku i medicinsku rehabilitaciju i kreiranje radnih grupa.	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
Izrada nacrt standarda po radnim grupama	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
Usvajanje i implementacija standarda	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
Organizacija sistema osiguranja kvaliteta	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1
Uspostaviti sistem praćenja postojećih i novih zakonskih odredbi o žrtvama mina i njihove primjene	1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1 1

6.3. Raspoloživi i potrebni kapaciteti za pomoć žrtvama mina

Ekonomska situacija i nivo budućeg ekonomskog razvoja zemlje su takvi da će biti potrebna dugoročna podrška međunarodne zajednice i zemalja donatora za period realizacije ove Strategije. U Bosni i hercegovini postoje značajni kapaciteti za rehabilitaciju koji upućuju na težišno korištenje domaćih resursa. Ti resursi su:

1. U BiH ima 7 centara za rehabilitaciju, 7 banja i 60 centara za rehabilitaciju u zajednici (CBR) koji se bave fizikalnom terapijom.
2. Zajedno sa centrima za rehabilitaciju u zajednici, razvijeni su centri za mentalno zdravlje (60 centara). Pored toga, zaštitom mentalnog zdravlja bave se tri psihijatrijske bolnice.
3. U BiH ima 27 ortopedsko-protetičkih radionica. Potrebno je dodatno istraživanje o kvaliteti njihovih usluga. Nema razrađenih i usvojenih standarda kvaliteta.

Programi pomoći žrtvama funkcioniraju kao dopuna postojećim službama. Osnovne komponente programa su: upućivanje i finansijska podrška u nabavci proteza i rehabilitacija, materijalna pomoć, psiho-socijalna podrška, društveno-ekonomska reintegracija, zastupanje i promocija prava.

I dalje postoje programi koji djelomično dupliciraju usluge koje već postoje u BiH. Nema više potrebe upućivati osobe sa amputacijama u inozemstvo, kada ta mogućnost postoji u BiH. Postoji potreba za poboljšanjem koordinacije i saradnje između svih organizacija koje se bave ovom problematikom.

Društveno-ekonomska integracija žrtava je i dalje najveći problem. Istraživanja pokazuju da žrtve na prvo mjesto stavljaju ekonomsku nezavisnost, dok je zdravstvena zaštita na trećem mjestu. U ovim pravcima treba usmjeravati razvoj novih kapaciteta.

7. OČEKIVANI REZULTATI

U skladu sa namjerom da se obezbijede integrisane socijalne, medicinske i stručne usluge za žrtve mina mogu se očekivati slijedeći rezultati:

- Reforme socijalnog i zdravstvenog sektora pomoći će da se žrtve mina tj. osobe sa posebnim potrebama lakše integriraju u društvo.
- Zajedno sa centrima za rehabilitaciju razvijeni su centri za mentalno zdravlje u kojima će biti razvijen pristup usmjeren na pacijenta kao individuu u smislu pružanja psihosocijalne podrške.
- Kvalitet usluga rehabilitacije će se poboljšati, prvenstveno zahvaljujući unapređenju cjelokupnog sistema i boljoj koordinaciji između različitih institucija i stručnjaka koji u svojoj praksi koriste inter-disciplinarni pristup pacijentu.
- Poboljšana će biti koordinacija i saradnja između svih organizacija uključenih u aktivnosti pomoći žrtvama mina.

- Uspostavljen će biti standardizirani informativni sistem pomoći žrtvama mina koji objedinjuje korisne i sveobuhvatne informacije o stanju žrtava mina čime će se poboljšati koordinacija i pravilna raspodjela resursa i praćenje uticaja programa pomoći.
- Zaposlenost žrtava mina će biti unaprijeđena.
- Osobe sa invaliditetom, uključujući i žrtve mina aktivnije učestvuju u društvu, zahvaljujući prvenstveno boljem pristupu kvalitetnijim uslugama rehabilitacije, koje pružaju lokalne institucije uz podršku nevladinih organizacija kroz praćenje, dopunjavanje aktivnosti i obezbjeđenje stručnjaka kada je to potrebno.
- Poboljšat će se Zakonska regulativa o pravima i beneficijama osoba sa invaliditetom, u okviru implementacije strateškog dokumenta za smanjenje siromaštva i EU procesa stabilizacije i integracije.
- Projektima za pomoć žrtvama mina omogućiti će se jasnija slika stanja osoba sa invaliditetom, što doprinosi unapređivanju pozitivnog stava zajednice u odnosu na ova pitanja i njenoj boljoj pristupačnosti za osobe sa invaliditetom.
- Zbog poboljšane zakonske regulative, osobe sa invaliditetom će imati olakšan pristup prekvalifikaciji i stručnim treninzima u skladu sa svojim sposobnostima, očekivanjima i upražnjenim radnim mjestima.
- Ustanovljene će biti određene olakšice, koje stimuliraju zapošljavanje i samozapošljavanje osoba sa invaliditetom.